

WOJEWODA OPOLSKI

Opole, 2 sierpnia 2022 r.

PS.I.431.36.2022.JA

**Pani
Barbara Zając
Wójt Gminy Pokój
ul. Sienkiewicza 8**

46-034 Pokój

W y s t ą p i e n i e p o k o n t r o l n e

I. Nazwa i adres jednostki kontrolowanej

Gmina Pokój
ul. Sienkiewicza 8
46-034 Pokój

Miejsce przeprowadzania czynności kontrolnych:

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pokoju
ul. Sienkiewicza 5, 46-034 Pokój

II. Imię, nazwisko i stanowisko służbowe inspektorów

- **Joanna Antosz** – inspektor wojewódzki Oddziału Nadzoru i Kontroli Pomocy Społecznej w Wydziale Polityki Społecznej Opolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Opolu – kierująca zespołem inspektorów,
- **Mariola Puda** – inspektor wojewódzki Oddziału Nadzoru i Kontroli Pomocy Społecznej w Wydziale Polityki Społecznej Opolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Opolu.

III. Termin kontroli

12 i 13 lipca 2022 r.

IV. Zakres kontroli

Realizacja zadań gminy wynikających z ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej¹ oraz zgodność zatrudnienia pracowników z wymaganymi kwalifikacjami.

V. Ocena skontrolowanej działalności, ze wskazaniem ustaleń, na których została oparta

W wyniku kontroli **pozytywnie z nieprawidłowościami** ocenia się działalność Gminy Pokój w kontrolowanym zakresie.

Powyzsza ocena wynika z ustaleń kontroli opisanych w części VI wystąpienia w zakresie podstaw prawnych i organizacji Ośrodka, w części VI pkt 1, 2, 3, 6, 9 oraz stwierdzonych nieprawidłowościach wyszczególnionych w części VII wystąpienia pokontrolnego.

VI. Ustalenia kontroli

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pokoju (zwany dalej Ośrodkiem) funkcjonuje na podstawie Statutu przyjętego Uchwałą nr XXXVII/306/2018 Rady Gminy Pokój z dnia 25 kwietnia 2018 r. w sprawie nadania statutu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pokoju.

Z treści obowiązującego Statutu na dzień kontroli wynika, że Ośrodek realizuje zadania leżące w jego kompetencji wynikające w szczególności m.in. z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (zał. 1).

W trakcie kontroli ustalono, że Ośrodek realizuje zadania własne i zlecone gminy określone w ustawie, niemniej nie wynika to z treści Statutu, **w którym nie uwzględniono wykonywania przez jednostkę zadań własnych gminy i zadań zleconych gminie wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, co jest naruszeniem art. 11 ust. 2 ustawy o finansach publicznych z dnia 27 sierpnia 2009 r. (Dz. U. z 2021 r. poz. 305 ze zm.).**

Ośrodek jest jednostką organizacyjną gminy działającą w formie jednostki budżetowej. Zgodnie z art. 11 ust. 2 ustawy o finansach publicznych jednostka budżetowa działa na podstawie nadanego jej statutu. Statut jednostki budżetowej nadany na podstawie przepisów ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 559 ze zm.) oraz ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych jest podstawą działania gminnej jednostki budżetowej i winien zawierać wszystkie elementy wymienione w tym przepisie. Ustawodawca wskazał bowiem niezbędne minimum, które bezwzględnie musi się znaleźć

¹ (Dz.U. z 2022 r. poz. 447); nazywana w dalszej części wystąpienia pokontrolnego: „ustawą”.

w statucie jednostki budżetowej, o czym świadczy użyte w tym przepisie sformułowanie „w szczególności”. Oznacza to, że możliwe jest określenie w statucie innych, niewymienionych w tym przepisie zagadnień, jednak należy pamiętać, aby zawsze statut swym zakresem przedmiotowym w całości odpowiadał treści art. 11 ust. 2 ustawy o finansach publicznych. Regulacje zawarte w statucie powinny być jasne, czytelne i przejrzyste, nie powinny budzić jakichkolwiek wątpliwości.

Precyzyjne określenie w statucie przedmiotu działalności jednostek budżetowych, ma szczególne znaczenie z punktu widzenia zapewnienia prawidłowej gospodarki finansowej, której podstawą jest plan dochodów i wydatków. Usytuowanie jednostki budżetowej w obszarze sektora finansów publicznych oznacza, że jednostka może realizować wyłącznie zadania, do realizacji których została powołana i które zostały określone w statucie jednostki. Wydatkowanie środków publicznych na zadania nie leżące w przedmiocie jej działalności naruszałoby zasadę wydatkowania tych środków. Dopuszczenie zatem możliwości powierzenia takiej jednostce do realizacji innych zadań, nie wymienionych w statucie i w innym trybie niż zmiana statutu tej jednostki, musi zostać uznane za działanie naruszające obowiązujący porządek prawny.

Pracą Ośrodka kieruje Kierownik, który odpowiada za jego działalność.

Na podstawie art. 178 ustawy Wójt Gminy Pokój upoważniła z dniem 1 czerwca 2017 r. Panią Magdalenę Preuhs Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pokoju do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu wspierania rodziny oraz wydawania w tych sprawach decyzji na czas zatrudnienia na stanowisku kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pokoju lub pisemnego cofnięcia upoważnienia.

Na podstawie art. 178 ustawy Wójt Gminy Pokój upoważniła z dniem 1 czerwca 2017 r. na wniosek Kierownika Ośrodka pracownika Ośrodka, tj. Panią Sylwię Zając oraz z dniem 14 marca 2019 r. pracownika Ośrodka Panią Małgorzatę Konat do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu wspierania rodziny oraz wydawania w tych sprawach decyzji na czas zatrudnienia w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Pokoju lub pisemnego cofnięcia upoważnienia.

Szczegółowe zasady pracy Ośrodka określa Regulamin Organizacyjny Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pokoju wprowadzony Zarządzeniem Nr 240/2017 z dnia 1.06.2017 r. Wójta Gminy Pokój w sprawie zatwierdzenia Regulaminu Organizacyjnego Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pokoju. (zał. 2)

Zatwierdzenie Regulaminu Ośrodka przez Wójta jest niezgodne z postanowieniem § 5 ust. 1 i 3 Statutu Ośrodka.

Z zapisów w § 5 ust. 1 Statutu wynika, że Ośrodkiem kieruje i reprezentuje go na zewnątrz Kierownik. Zgodnie z § 5 ust. 3 Statutu Ośrodka, Kierownik ustala organizację wewnętrzną Ośrodka w formie Regulaminu Organizacyjnego. Z uwagi na powyższe **Kierownik Ośrodka został upoważniony przez Radę Gminy Pokój do zatwierdzania Regulaminu. Wójt Gminy Pokój nie posiada takich kompetencji, stąd przedstawiony regulamin nie może zostać uznany za wiążący dokument określający organizację, strukturę i zasady działania Ośrodka.**

Z zapisów zarówno treści Statutu w § 4 ust. 3 pkt 9 oraz Regulaminu Ośrodka w części struktury organizacyjnej Ośrodka wynika, że Ośrodek prowadzi świetlice podwórkowe, niemniej z uwagi na to, że w Gminie Pokój aktualnie nie prowadzi się placówki wsparcia dziennego powyższe zapisy wymagają aktualizacji.

- 1. Składanie radzie gminy rocznych sprawozdań z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz opracowanie i realizacja 3-letnich programów wspierania rodziny**

Dokumentacja poddana kontroli wskazuje, że w Gminie Pokój nie sporządzono i nie złożono Radzie Gminy Pokój sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz nie przedstawiono potrzeb związanych z realizacją zadań, co jest niezgodne z art. 179 ust. 1 ustawy.

Zarządzeniem nr OR.I.0050.60.2020 Wójta Gminy Pokój z dnia 28 grudnia 2020 r. wprowadzono Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2021-2023, Rada Gminy Pokój nie uchwaliła gminnego programu wspierania rodziny, co jest niezgodne z art. 179 ust. 2 ustawy. (zał. 3)

Adresatami Programu są rodziny zamieszkałe na terenie Gminy Pokój, wychowujące dzieci, dotknięte przemocą, problemem uzależnień, zagrożone ubóstwem, przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych oraz rodziny, których dzieci umieszczone zostały w pieczy zastępczej. Cel główny Programu stanowi stworzenie spójnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną w Gminie Pokój, a cele szczegółowe to stałe diagnozowanie i monitoring warunków życia rodzin, polepszenie sytuacji dziecka i rodziny, wzmocnienie poczucia bezpieczeństwa socjalnego, ograniczenie zagrożenia

wykluczeniem społecznym i zminimalizowanie negatywnych zachowań oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla dziecka i rodziny.

W ramach Programu przewidywana jest diagnoza i analiza środowisk rodzinnych, zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka i rodziny, rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych oraz specjalistycznego poradnictwa, zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywania występujących sytuacji kryzysowych, dążenie do reintegracji rodziny oraz podejmowanie działań profilaktycznych w Gminie.

W Programie wskazano podmioty współpracujące w jego realizacji oraz określono ich zakres współpracy. Ponadto zawarto informacje o jego finansowaniu oraz monitoringu w celu analizy i oceny zebranych informacji, planowania dalszych działań oraz doskonalenia działań dotychczasowych.

2. Zgodność zatrudnienia asystentów rodziny z kwalifikacjami określonymi w art. 12 i 13 ustawy oraz tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny

W kontrolowanym okresie w Ośrodku zatrudnionych było 2 asystentów rodziny:

- 1) Asystent 1 - zatrudniony od 17.03.2021 r. do 20.01.2022 r. na czas usprawiedliwionej nieobecności w pracy Asystenta 2, posiadał wykształcenie wyższe na kierunku bezpieczeństwo wewnętrzne oraz posiadał udokumentowany co najmniej roczny staż pracy z dziećmi, tj. pracował w Gminnym Ośrodku Kultury i Rekreacji w Pokoju przez okres 20 miesięcy.

Asystent rodziny nie posiadał wymaganego szkolenia z zakresu pracy z dziećmi lub rodziną, spełniającego wymogi wynikające z rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie szkoleń na asystenta rodziny z dnia 9 grudnia 2011 r. (Dz. U. Nr 272, poz. 1608), co jest niezgodne z art. 12 ust. 1 pkt 1 lit. b) ustawy;

- 2) Asystent 2 - zatrudniony od dnia 04.07.2013 r. do nadal, posiadał wykształcenie wyższe na kierunku politologia oraz posiadał udokumentowany co najmniej roczny staż pracy z dziećmi, tj.:
 - pracował w Gminnym Ośrodku Kultury i Świetlicy Wiejskiej w Krogulnie przez okres 5 miesięcy,
 - pracował w Gminnym Ośrodku Kultury i Rekreacji w Pokoju przez okres 3 miesięcy,

- pracował jako wolontariusz w Gminnym Ośrodku Kultury i Rekreacji w Pokoju przez okres 2 lat.

Asystent posiadał szkolenie z zakresu pracy z dziećmi lub rodziną spełniające wymogi wynikające z rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie szkoleń na asystenta rodziny, niemniej szkolenie zostało przeprowadzone w okresie od 08.09.2016 r. do 23.03.2017 r., wobec czego od dnia zatrudnienia do dnia ukończenia szkolenia nie spełniał wymogu w zakresie kwalifikacji do pełnienia funkcji asystenta rodziny określonego w art. 12 ust. 1 pkt 1 lit b) ustawy.

Asystentów rodziny zatrudnił kierownik jednostki organizacyjnej gminy, która organizuje pracę z rodziną, tj. Kierownik Ośrodka, co jest zgodne z art. 17 ust. 1 ustawy.

Asystenci rodziny byli zatrudnieni w systemie zadaniowego czasu pracy, zgodnie z art. 17 ust. 2 ustawy. Stosownie do art. 17 ust. 3 ustawy praca asystentów nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca ta jest prowadzona.

W aktach osobowych asystentów znajdowały się upoważnienia do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu wspierania rodziny oraz wydawania w tych sprawach decyzji, co mogło świadczyć o wykonywaniu zadań przez asystentów rodziny niezgodnie z art. 17 ust. 4 ustawy.

Po przeanalizowaniu kontrolowanej dokumentacji inspektorzy stwierdzili, że asystenci nie prowadzili postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę. Zakresy czynności asystentów rodziny nie obejmowały zapisów dotyczących prowadzenia postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę.

W aktach osobowych asystentów znajdowały się, zgodnie z art. 12 ust. 1 pkt 2, 3 i 4 ustawy: oświadczenia potwierdzające, że nie są i nie byli pozbawieni władzy rodzicielskiej, ani nie była im ona zawieszona ani ograniczona, nie dotyczy ich obowiązek alimentacyjny, nie byli skazani prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe. Ponadto asystenci rodziny zostali zweryfikowani w Rejestrze Sprawców Przestępstw Na Tle Seksualnym.

Stosownie do art. 16 ust. 2 ustawy asystenci rodziny mają możliwość korzystania z poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego. Asystenci wymieniają doświadczenia w ramach spotkań i rozmów z pracownikami

i Kierownikiem Ośrodka oraz osobami z którymi mają kontakt w jednostkach, z którymi współpracują, tj. np. szkoły, ośrodki zdrowia, policja, sąd.

3. Tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez: zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa; organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działań rodzin wspierających

Zgodnie z art. 176 pkt 3 ustawy rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, zapewnia się pomoc asystenta rodziny oraz dostęp do specjalistycznego poradnictwa. W Gminie monitoruje się środowiska zagrożone uzależnieniami i wykluczeniem społecznym, motywuje do podjęcia terapii oraz zapewnia pomoc materialną oraz rzeczową rodzinom potrzebującym. Mieszkańcy Gminy mają możliwość skorzystania z nieodpłatnego poradnictwa prawnego świadczonego w punkcie nieodpłatnej pomocy prawnej w Urzędzie Gminy Pokój. Rodziny i dzieci z problemami wychowawczymi kierowane są przez pracowników Ośrodka do Centrum Terapii i Psychoedukacji w Namysłowie, w którym możliwe jest udzielenie wsparcia przez specjalistów, tj. psychiatrę, psychologa i terapeutę uzależnień.

Z dokumentacji podlegającej kontroli wynika, że działania podejmowane przez pracowników Ośrodka odbywają się we współpracy z przedstawicielami placówek oświatowych, policji, sądu, służby zdrowia, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych oraz innych instytucji działającymi na terenie Gminy Pokój.

Na terenie Gminy nie funkcjonują rodziny wspierające w rozumieniu art. 29 ustawy. Gmina nie stwarza warunków do działania rodzin wspierających co jest niezgodne z art. 176 pkt 3 lit. b ustawy.

W Gminie nie funkcjonuje placówka wsparcia dziennego. Kierownik Ośrodka oświadczył, że dzieci z terenu Gminy korzystają z zajęć opiekuńczych i wychowawczych prowadzonych w świetlicach szkolnych oraz zajęć w Gminnej Bibliotece Publicznej i w Gminnym Ośrodku Sportu i Rekreacji.

4. Finansowanie: podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny; kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2 ustawy, ponoszonych przez rodziny wspierające

W okresie objętym kontrolą Gmina nie finansowała podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny określonych w art. 176 ust. 4 ustawy. Z wyjaśnień Kierownika Ośrodka wynikało, że z uwagi na absencję asystenta rodziny oraz okres pandemii, pracownicy nie odbywali szkoleń finansowanych przez Gminę.

W Gminie nie funkcjonują rodziny wspierające, w związku z czym nie zachodzi konieczność pokrywania kosztów, o których mowa w art. 29 ust. 2 ustawy.

5. Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo – terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym

Z kontrolowanej dokumentacji wynika, że Gmina stosownie do art. 176 pkt 5 ustawy ponosi częściową odpłatność za dzieci przebywające w pieczy zastępczej, w wysokości 10%, 30% lub 50% wydatków w zależności od okresu pobytu dziecka w pieczy zastępczej, tj. zgodnie z zasadami finansowania określonymi w art. 191 ust. 9 i ust. 10 ustawy. (zał. 4)

Zgodnie z przedstawionym zestawieniem księgowym kosztów ponoszonych przez Gminę, wydatki kształtują się następująco:

Łączny koszt realizacji zadania wyniósł:

- 1) za pobyt dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych (3 dzieci w 2021 r. i 2 dzieci w 2022 r.) w okresie od 1.01.2021 r. do 31.12.2021 r. – 71.248, 12 zł; w okresie od 1.01.2022 r. do 30.06.2022 r. – 27.676,45 zł,
- 2) za pobyt dzieci w rodzinach zastępczych (2 dzieci w 2021 r. i 3 dzieci w 2022 r.) w okresie od 1.01.2021 r. do 31.12.2021 r. – 9.577,97 zł; w okresie od 1.01.2022 r. do 30.06.2022 r. – 5.743,44 zł.

6. Sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187a ust. 1 ustawy

Sprawozdanie rzeczowo-finansowe z wykonywania przez Gminę z zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za II półrocze 2021 r. zostało sporządzone przez Gminę Pokój w Centralnej Aplikacji Statystycznej i przekazane Wojewodzie Opolskiemu z przekroczeniem terminu określonego w § 3 ust. 1 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 18 czerwca 2019 r. w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonania

zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (Dz. U. z 2019 r. poz.1195), tj. w dniu 10.02.2022 r.

Sprawozdanie rzeczowo-finansowe za I półrocze 2021 r. z wykonywania przez gminę zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej zostało sporządzone i przekazane w terminie określonym rozporządzeniem, tj. w dniu 16.07.2021 r.

7. Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, zamieszkałego na terenie gminy

Z oświadczenia Kierownika Ośrodka wynika, że wszystkie rodziny zagrożone kryzysem lub przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych na terenie Gminy, o których mowa w art. 176 ust. 7 ustawy, są objęte wsparciem asystenta rodziny. Stąd w okresie objętym kontrolą wszystkim rodzinom zagrożonym kryzysem został przydzielony asystent rodziny.

8. Wykonywanie zadań wynikających z rządowych programów z zakresu wspierania rodziny oraz rządowego programu, o którym mowa w art. 187a ust. 1 ustawy

Gmina Pokój w 2021 r. korzystała z ogłoszonego przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej „Programu asystent rodziny na rok 2021 r.” i otrzymała środki finansowe z Funduszu Pracy w wysokości 2.000,00 zł, obejmujące dofinansowanie kosztów wypłaty jednorazowego dodatku do wynagrodzenia dla 1 asystenta rodziny zatrudnionego w Gminie na dzień ogłoszenia Programu.

9. Wspieranie rodziny zgodnie z zasadami określonymi w dziale II rozdziale 1 i 2 ustawy

Na terenie Gminy rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych zapewnia się wsparcie ze strony asystenta rodziny i pracowników socjalnych, którzy dokonują analizy sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie oraz pomagają w rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny.

Z dokumentacji poddanej kontroli wynika, że w okresie podlegającym kontroli liczba rodzin objętych wsparciem asystenta była zgodna z art. 15 ust. 4 ustawy.

Kontroli poddano dokumentację 6 spośród 13 rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny, w tym 3 rodzin zobowiązanych postanowieniem sądu do

współpracy z asystentem rodziny zgodnie z art. 109 § 2 pkt 1 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1359) oraz 3 rodzin, z którymi zakończono współpracę. Z kontrolowanych akt wynikało, że okres współpracy asystenta z rodziną wynosił od 3 miesięcy do 5 lat.

Ustalono, że przed podjęciem współpracy z asystentem rodziny, pracownik socjalny przeprowadzał z rodziną wywiad środowiskowy, co jest zgodne z art. 11 ust. 1 ustawy. W przypadku powzięcia informacji o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych pracownik socjalny formułował wnioski do Kierownika Ośrodka o przydzielenie rodzinie asystenta oraz uzasadniał potrzebę jego przyznania rodzinie. Kierownik przydzielał asystenta rodzinie wskazanej przez pracownika socjalnego, co jest zgodne z art. 11 ust. 4 pkt 1 ustawy. Asystenta rodziny przyznawano rodzinie za jej zgodą, stosownie do art. 8 ust. 3 ustawy.

Stwierdzono, że rodziny, którym przydzielono asystenta borykały się z takimi problemami jak: bezrobocie, ubóstwo, nadużywanie alkoholu, przemoc w rodzinie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego.

Ustalono, że w badanym okresie nie zaistniała konieczność przydzielenia asystenta rodziny na podstawie art. 11 ust. 1a ustawy, tj. małoletniemu rodzicowi opuszczającemu młodzieżowy ośrodek wychowawczy, młodzieżowy ośrodek socjoterapii, schronisko dla nieletnich lub zakład poprawczy.

W okresie podlegającym kontroli nie zaistniała konieczność realizacji przez asystenta zadań określonych w ustawie z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2020 r. poz. 1329).

Asystent opracowywał i realizował plan pracy z rodziną, zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy. Plany pracy z rodziną zawierały zakres oraz terminy realizowanych działań zgodnie z art. 15 ust. 3 ustawy. Ponadto w planach pracy asystent uwzględniał przewidywane efekty pracy z rodziną, osoby odpowiedzialne za realizację działań, a także sposób monitorowania planu. Plany pracy z rodziną były sporządzane we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym. Na każdym planie widniały podpisy ww. osób.

Podczas kontroli zespół inspektorów stwierdził, że asystent sporządzał ocenę sytuacji rodziny, która zawierała opis aktualnej sytuacji rodziny przed objęciem

asystenturą, cele współpracy z rodziną, zadania wykonane w rodzinie w półrocznym okresie, osiągnięte efekty, opis aktualnej sytuacji rodziny oraz rokowania.

Zespół inspektorów stwierdził, że w **przypadku 1 rodziny nie dokonano okresowej oceny sytuacji i nie przekazano jej Kierownikowi Ośrodka, ponadto stwierdzono, że w przypadku 1 rodziny ocenę sytuacji rodziny sporządzono z przekroczeniem ustawowego terminu, co jest niezgodne z art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy.**

Asystenci rodziny pracowali z rodziną w miejscu zamieszkania lub miejscu wskazanym przez rodzinę (np. Ośrodek), co jest zgodne z art. 14 ustawy. Częstotliwość spotkań asystentów z rodziną była zapisywana w tzw. „Dzienniku wizyt w środowisku”, w których odnotowywane były daty wizyt, szczegóły ich przebiegu oraz widniały podpisy rodzin. Z dokumentów wynikało, że średni czas trwania wizyt w środowisku trwał od 0,5 godziny do 2 godzin, przez okres od 2 do 7 razy w miesiącu.

Asystenci wspierali i udzielali pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w rozwiązywaniu problemów socjalnych, towarzyszyli w czynnościach związanych z prowadzeniem gospodarstwa domowego, udzielali pomocy przy sporządzaniu pism, wniosków, podań do różnych instytucji, motywowali członków rodziny do podnoszenia kwalifikacji zawodowych, udzielali pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymaniu pracy zarobkowej, wspierali w zakresie poprawy sytuacji materialnej i mieszkaniowej, w rozwiązywaniu problemów psychologicznych, problemów wychowawczych z dziećmi. Ponadto prowadzili profilaktyczną działalność informacyjną i edukacyjną w rodzinach z problemem alkoholowym, zachęcali do uzyskania pomocy psychiatry, psychologa, terapeuty oraz wspierali w kontynuowaniu terapii odwykowej. Podejmowali działania interwencyjne i zaradcze w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodziny, zachęcali rodziny do podniesienia poziomu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych, m.in. poprzez doradztwo w zakresie opieki i wychowania dzieci, wskazywali sposoby wspólnego spędzania czasu. Asystenci monitorowali wizyty rodzin u lekarzy, terapeutów oraz sposób wykonywania zaleceń lekarskich oraz zaleceń poradni.

Analizie poddano dokumentację 3 rodzin objętych wsparciem asystenta, z którymi zakończono współpracę. Powodem zakończenia współpracy było we wszystkich przypadkach zrealizowanie planu pracy.

Po zakończeniu współpracy z rodziną asystent rodziny opisywał sytuację rodziny na druku pn. „Zakończenie pracy asystenta rodziny z rodziną”, w którym

stwierdzał, że rodziny posiadają gotowość do samodzielnego funkcjonowania, bez udziału bezpośredniego wsparcia asystenta.

W celu objęcia rodziny, z którą zakończono współpracę, monitoringiem o którym mowa w art. 15 ust. 1 pkt 16 ustawy, asystent podejmował czynności związane z monitoringiem tj. nawiązywał rozmowy telefoniczne z rodziną, dokonywał wizyt w miejscu zamieszkania. Z dokumentacji wynikało, że asystent monitorował rodziny średnio 1-3 razy w miesiącu przez okres 6 miesięcy. Po zakończeniu monitoringu sporządzano tzw. ocenę monitoringu.

Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt. 17 ustawy, asystenci sporządzali na wniosek sądu opinie o rodzinie i jej członkach. Z dokumentacji wynikało, że w okresie podlegającym kontroli sporządzono 8 takich opinii.

Stosownie do art. 15 ust. 1 pkt 18 ustawy, asystenci współpracowali ze szkołami oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny m. in. sądem, policją, służbą zdrowia, psychologiem, pedagogiem, terapeutą uzależnień.

W przypadku rodzin objętych procedurą „Niebieskiej Karty” asystenci rodziny stosownie do treści art. 15 ust. 1 pkt 19 ustawy, współpracowali z uczestnikami grupy roboczej utworzonej w ramach procedury „Niebieskie Karty”.

VII. Zakres, przyczyny i skutki stwierdzonych uchybień lub nieprawidłowości oraz wskazanie osób odpowiedzialnych za ich powstanie.

W trakcie kontroli stwierdzono, że niewłaściwie podejmowane działania przez Ośrodek mają charakter nieprawidłowości z uwagi na ich znaczący wpływ na realizację zadań w kontrolowanym zakresie.

W trakcie kontroli stwierdzono następujące **nieprawidłowości**:

- 1) nie uwzględniono w Statucie wykonywania przez jednostkę zadań własnych gminy i zadań zleconych gminie wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, co stanowi naruszenie art. 11 ust. 2 ustawy o finansach publicznych,
- 2) Regulamin Ośrodka został zatwierdzony przez Wójta, co jest niezgodne z postanowieniem § 5 ust. 1 i 3 Statutu Ośrodka,
- 3) nie sporządzono i nie złożono Radzie Gminy sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz nie przedstawiono potrzeb związanych z realizacją zadań, co jest niezgodne z art. 179 ust. 1 ustawy,

- 4) Rada Gminy nie uchwaliła gminnego programu wspierania rodziny, co jest niezgodne z art. 179 ust. 2 ustawy,
- 5) asystenci nie posiadali uprawnień do wykonywania zawodu asystenta rodziny, tj.: asystent 1 nie posiadał wymaganego szkolenia z zakresu pracy z dziećmi lub rodziną; asystent 2 posiadał szkolenie z zakresu pracy z dziećmi lub rodziną, niemniej szkolenie zostało przeprowadzone po okresie zatrudnienia asystenta w Ośrodku, wobec czego od dnia zatrudnienia do dnia ukończenia szkolenia asystent nie spełniał wymogu w zakresie kwalifikacji do pełnienia funkcji asystenta rodziny określonego w art. 12 ust. 1 pkt 1 lit. b) ustawy,
- 6) Gmina nie stwarza warunków do działania rodzin wspierających co jest niezgodne z art. 176 pkt 3 lit b ustawy,
- 7) Sprawozdanie rzeczowo-finansowe z wykonywania przez Gminę z zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za II półrocze 2021 r. zostało sporządzone przez Gminę w Centralnej Aplikacji Statystycznej i przekazane Wojewodzie Opolskiemu z przekroczeniem terminu określonego w § 3 ust. 1 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 18 czerwca 2019 r. w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- 8) nie dokonano okresowej oceny sytuacji i nie przekazano jej Kierownikowi Ośrodka, ponadto w przypadku 1 rodziny ocenę sytuacji rodziny sporządzono z przekroczeniem ustawowego terminu, co jest niezgodne z art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy.

W trakcie kontroli stwierdzono **uchybie** polegające na niedostosowaniu treści dokumentów powołujących funkcjonowanie jednostki, tj. Statutu Gminy Pokój oraz Regulaminu Organizacyjnego Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pokoju w zakresie funkcjonowania placówki wsparcia dziennego.

Przyczyną stwierdzonych nieprawidłowości była niewystarczająca znajomość prawa oraz niewystarczający nadzór kierownictwa nad realizowanymi zadaniami.

Brak zapisu w Statucie Ośrodka o realizowaniu przez jednostkę zadań własnych gminy i zadań zleconych gminie wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej stanowi naruszenie art. 11 ust. 2 ustawy o finansach publicznych oraz uniemożliwia klientom zapoznanie się z zadaniami jakie są realizowane przez Ośrodek.

Zatwierdzenie Regulaminu Ośrodka przez Wójta niezgodnie z postanowieniem Statutu Ośrodka skutkuje brakiem uznania dokumentu jako wiążącego w zakresie organizacji, struktury i zasad działania Ośrodka.

Nieprawidłowość w postaci niesporządzenia i niezłożenia Radzie Gminy sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz brak uchwalenia przez Radę Gminy gminnego programu wspierania rodziny, skutkuje brakiem rozeznania potrzeb środowiska lokalnego, a w konsekwencji brakiem zaplanowania adekwatnych, systemowych działań wynikających z potrzeb rodzin z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej przez Gminę.

Brak kwalifikacji asystentów rodziny skutkuje wykonywaniem czynności służbowych przez osoby, która nie posiadają przygotowania zawodowego, a tym samym uprawnień do wykonywania pracy na stanowisku asystenta rodziny.

Niestwarzanie warunków w Gminie do działania rodzin wspierających może skutkować niedostatecznym wsparciem rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych lub udzielaniem go w niewłaściwy sposób.

Przekazanie sprawozdania po terminie może skutkować brakiem możliwości rozeznania sytuacji przez Wojewodę oraz Ministerstwo Rodziny Pracy i Polityki Społecznej w zakresie wykonania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Brak dokonania okresowej oceny sytuacji rodziny, sporządzenie oceny z przekroczeniem ustawowego terminu oraz nieprzekazanie oceny Kierownikowi Ośrodka może skutkować ograniczoną wiedzą Kierownika Ośrodka w zakresie sytuacji podopiecznych oraz podejmowaniem nieadekwatnych działań w stosunku do rzeczywistych potrzeb i deficytów rodziny.

Niedostosowanie treści Statutu Gminy Pokój oraz Regulaminu Organizacyjnego Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pokoju w zakresie funkcjonowania placówki wsparcia dziennego skutkuje przedstawieniem nierzetelnej informacji o funkcjonowaniu jednostki oraz wprowadzeniem w błąd społeczności lokalnej.

Za powstałe nieprawidłowości oraz uchybienie odpowiedzialność ponoszą:

- 1) Rada Gminy w zakresie: braku określenia zadań w treści Statutu Ośrodka, z którego nie wynika, że Ośrodek realizuje zadania gminy (własne i zlecone) wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,

braku uchwalenia gminnego programu wspierania rodziny, niedostosowania treści Statutu w zakresie prowadzenia przez Gminę placówki wsparcia dziennego,

- 2) Wójt Gminy: w zakresie zatwierdzenia Regulaminu Ośrodka oraz niesporządzenia i niezłożenia Radzie Gminy sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny,
- 3) Kierownik Ośrodka w zakresie: zatrudniania na stanowisko asystenta rodziny osoby bez kwalifikacji, przekazania sprawozdania po terminie, braku nadzoru nad realizacją zadań przez pracowników Ośrodka oraz braku wprowadzenia Regulaminu Organizacyjnego Ośrodka,
- 4) asystenci rodziny w zakresie: braku sporządzenia okresowej oceny sytuacji rodziny, dokonywania okresowej ocen sytuacji rodziny z przekroczeniem terminu i braku ich przekazywania Kierownikowi Ośrodka.

VIII. Uwagi i wnioski

W wyniku kontroli stwierdzono, że:

- 1) Ośrodek działa na podstawie Statutu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pokoju, w którym nie uwzględniono wykonywania przez jednostkę zadań własnych gminy i zadań zleconych gminie wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, co stanowi naruszenie art. 11 ust. 2 ustawy o finansach publicznych,
- 2) zatwierdzenie Regulaminu Organizacyjnego Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pokoju przez Wójta jest niezgodne z postanowieniem § 5 ust. 1 i ust. 3 Statutu Ośrodka,
- 3) Statut i Regulamin Organizacyjny Ośrodka posiada niedostosowane treści w zakresie prowadzenia przez Gminę placówki wsparcia dziennego,
- 4) nie sporządzono i nie złożono Radzie Gminy sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz nie przedstawiono potrzeb związanych z realizacją zadań, co jest niezgodne z art. 179 ust. 1 ustawy,
- 5) Gmina przekazała sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny za pomocą Centralnej Aplikacji Statystycznej, z przekroczeniem terminu o którym mowa w § 3 ust. 1 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 18 czerwca 2019 r. w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,

- 6) Rada Gminy nie uchwaliła gminnego programu wspierania rodziny, co jest niezgodne z art. 179 ust. 2 ustawy,
- 7) asystenci nie posiadali uprawnień do wykonywania zawodu asystenta rodziny, nie spełniali wymogu w zakresie kwalifikacji do pełnienia funkcji asystenta rodziny określonego w art. 12 ust. 1 pkt 1 lit b) ustawy,
- 5) asystenci są zatrudnieni w systemie zadaniowego czasu pracy, co jest zgodne z art. 17 ust. 2 ustawy,
- 6) asystenci rodziny mają możliwość korzystania z poradnictwa, stosownie do art. 16 ust. 2 ustawy,
- 7) na terenie Gminy nie funkcjonują rodziny wspierające w rozumieniu art. 29 ustawy. Gmina nie tworzy warunków do działania rodzin wspierających, co jest niezgodne z art. 176 pkt 3 lit b ustawy,
- 8) Gmina nie prowadzi placówki wsparcia dziennego, o której mowa w art. 176 pkt 3 lit. c ustawy,
- 9) Gmina ponosi częściową odpłatność za dzieci przebywające w pieczy zastępczej stosownie do art. 176 pkt 5 ustawy, zgodnie z zasadami finansowania określonymi w art. 191 ust. 9 i ust. 10 ustawy,
- 10) w Gminie wszystkie rodziny zagrożone kryzysem lub przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej są wspierane przez asystenta rodziny,
- 11) Gmina w 2021 r. korzystała z ogłoszonego przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej „Programu asystent rodziny na 2021 r.”,
- 12) Ośrodek zapewnia rodzinom wsparcie i pomoc pracownika socjalnego, asystenta rodziny oraz dostęp do specjalistycznego poradnictwa,
- 13) Kierownik Ośrodka przydzielał asystenta rodzinie wskazanej przez pracownika socjalnego, zgodnie z art. 11 ust. 4 pkt 1 ustawy,
- 14) okresowa oceny sytuacji rodziny w 1 przypadku nie została dokonana i nie przekazano jej Kierownikowi Ośrodka, ponadto w przypadku 1 rodziny ocenę sytuacji rodziny sporządzono z przekroczeniem ustawowego terminu, co jest niezgodne z art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy,
- 15) plany pracy były opracowane we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym, co jest zgodne z art. 15 ust. 1 pkt 2 ustawy,
- 16) w planach określone zostały działania mające na celu przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, plany zawierały terminy ich realizacji i przewidywane efekty, co jest zgodne z art. 15 ust. 3 ustawy,

- 17) asystenci sporządzali na wniosek sądu opinie o rodzinie i jej członkach zgodnie z art. 15 ust. pkt 17 ustawy,
- 18) asystenci rodziny monitorowali funkcjonowanie rodziny po zakończeniu współpracy z nią zgodnie z art. 15 ust. pkt 16 ustawy.

IX. Zalecenia pokontrolne

Z uwagi na stwierdzone nieprawidłowości, stosownie do art. 197d ust. 1 ustawy

zalecam:

- 1) podjęcie działań w celu dostosowania Statutu Ośrodka do wymogów określonych w art. 11 ust. 2 ustawy o finansach publicznych,
- 2) wprowadzenie Regulaminu Organizacyjnego Ośrodka, zgodnie z postanowieniem § 5 ust. 1 i 3 Statutu Ośrodka,
- 3) sporządzenie i złożenie Radzie Gminy sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny, zgodnie z art. 179 ust. 1 ustawy,
- 4) uchwalenie przez Radę Gminy gminnego programu wspierania rodziny, zgodnie z art. 179 ust. 2 ustawy,
- 5) zatrudnianie pracowników posiadających kwalifikacje do wykonywania pracy na stanowisku asystenta rodziny, zgodnie z art. 12 ust. 1 pkt 1 lit. b) ustawy,
- 6) podjęcie działań w celu tworzenia warunków w Gminie do funkcjonowania rodzin wspierających, zgodnie z art. 176 pkt 3 lit b ustawy,
- 7) rzetelne sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania przez gminę zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz ich przekazywanie w terminie określonym w § ust. 1 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 18 lutego 2016 r. w sprawie sprawozdań rzeczowo finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- 8) sporządzanie okresowych ocen sytuacji rodziny zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy.

Pouczenie

Stosownie do § 14 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli, zastrzeżenia do wystąpienia pokontrolnego, w tym: wystąpienia niezawierającego zaleceń pokontrolnych, składa się na zasadach określonych w art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w myśl którego kontrolowana jednostka może, w terminie 7 dni od dnia otrzymania zaleceń

pokontrolnych, zgłosić do nich zastrzeżenia. Umotywowane zastrzeżenia zgłasza się na piśmie do Wojewody Opolskiego.

Ponadto na podstawie art. 186 pkt 3a ustawy, proszę o przesłanie informacji o sposobie realizacji zaleceń pokontrolnych **w terminie 30 dni** od daty otrzymania wystąpienia pokontrolnego do Wydziału Polityki Społecznej Opolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Opolu.

Inspektor Wojewódzki

Joanna Antosz

Inspektor Wojewódzki

Mariola Puda

Z up. Wojewody Opolskiego

Beata Jabłońska

Dyrektor

Wydział Polityki Społecznej

Do wiadomości
Pani Magdalena Preuhs
Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pokoju
ul. Sienkiewicza 5, 46-034 Pokój